

Ciest je viacero,

doprajte si čas...

TEXT Ing. arch. Ivan Jarina, autorizovaný architekt

FOTO archív autora

V súčasnosti bytové domy zabezpečujú len dočasné a obmedzené riešenie rodinného bývania. To sa zvykne definitívne realizovať najmä v rodinných domoch, prípadne vo veľkých apartmánových bytoch.

V dnešnej zindividualizovanej kultúre nestačí ponuka nespočetného množstva štandardných domov. Trendové sú hlavne atypické domy - projektované pre konkrétnych ľudí na určité miesto.

Prečo rodinný dom?

Práve odpoveď na otázku „prečo?“ je základnou, ktorú dávam investorom, keď prichádzajú do môjho architektonického ateliéru, keďže determinuje absolútne všetky faktory tvorby rodinného domu.

Bývanie je totiž otázkou existenciálnou - preto sa nepýtam „aký dom?“ - ale „prečo dom?“ Či má byť dom a jeho interiér len formálnym potvrdením spoločenského postavenia jeho majiteľov, alebo skôr snahou o vytvorenie nadčasového rodinného sídla?

Až potom prichádzajú otázky: pre koho, na akom mieste, za akým účelom, v akom duchu?

Dom ovplyvňuje rodinný život, ale je aj ukazovateľom kultúry národa.

V prípade, keď sa viac uprednostňuje forma v spoločensko-kultúrnom živote, môže to znamenať, že ľudia majú všeobecne potrebu sa schovávať za formu. Kľúčová je potom pre mňa otázka - či mám ako projektant splniť takéto očakávanie, alebo mám právo ovplyvniť životný štýl klienta architektúrou jeho rodinného sídla.

Slow design

Na pomoc architektom prichádza nový trend tvorby priestoru - slow design, ktorý nahrádza dôraz na formu, prevládajúci v súčasnom životnom štýle. Je proti všetkým príručiam rýchlych architektonických riešení.

Slow design využíva kultúra, ak sa nachádza na určitom stupni vývoja a majitelia domov sa nepotrebujú nimi prezentovať. Domy sú obsahovo a funkčne skromnejšie - nie sú predimenzované ako doteraz.

Domy v štýle slow nerešpektujú zákony väčšinovej módy, a nemali by špeciálne priťahovať pozornosť. Exteriér rodinného sídla je síce symbolom rodiny, rodina však žije vo vnútri. Preto sa veľký dôraz kladie na štylizáciu interiéru.

Pri tvorbe slow domov sa do úvahy berie aj časová zložka - vedomie, že domy starnú. Architekt sa nad tým zamýšľa už pri ich tvorbe tak, aby údržba domu nebola

náročná (čím je starší - tým sa stáva krajší).

Záhrada nemá byť len doplnkom domu. Slow dom by mal byť koncipovaný ako „dom v záhrade“, a preto ju treba navrhnuť spolu s projektom domu a nie dodatočne. Ako sa nie ku každej rodine hodí určitý štýl domu, tak nie ku každému domu sa hodí anglický trávnik.

Klient

Pozorujem určitý posun v kultúre a objavenie sa nového druhu klientov. Na miesto tradičných Yuppies (ang. - mladí mestskí profesionáli) prichádzajú Yeppies (ang. - mladí hľadajúci dokonalosti), ktorí miesto úradného stereotypu volia experimenty v profesionálnom a súkromnom raste. Takí klienti dávajú architektovi priestor na tvorbu diela, ktoré je v neustálom procese.

Klient v procese tvorby svojho domu reflektuje samého seba, často vzniká veľmi blízky vzťah architekta s rodinou, pre ktorú tvorí dom, keďže zohľadňuje všetky jej potreby. Klienti hľadajú architekta, ktorý je im názorovo blízky. Odtiaľ zrejme pramení trend rodinných architektov, ktorých investori oslovujú, lebo majú podobné spôsoby vnímania priestoru. Je to niečo nové a výsledkom je podstatne vyššie spoločenské postavenie architektov v súčasnej kultúre. Hlavnou úlohou architekta už nie je predovšetkým zlacniť stavbu. Architekt má väčšiu slobodu navrhnuť priestor na úrovni dizajnerských štúdií.

Nové navrhovanie

Rozvoj nových technológií, korigovaných skúsenosťami, čoraz viac zasahuje do procesu vzniku projektu. Zapracovanie moderných technologických riešení je v súčasnosti veľmi vyhladávané a klienti potrebujú odbornú pomoc architekta pri ich výbere.

Presadzuje sa nový typ tvorby a navrhovania domov – namiesto fast house – slow house. Investori sa stavajú často spoluprotorcami štúdie, keďže majú väčší prehľad, vyhranený vkus a jasnú predstavu o svojom vysnívanom dome. Architekt ukazuje len návod a investor v ňom voľne pokračuje, až kým sa do svojho domu „nezamiluje“.

Dôraz sa presúva na vytvorenie konceptu celého domu tak, aby boli zachované výhľady a priehľady cez dom. Preto sa koncept začína od tvorby interiéru.

Slow stavby sa stavajú nie v kontraste, ale v súlade s prírodnými zákonmi. Trendové je používanie obnoviteľných zdrojov energie. Štandardne sa navrhuje nízkoenergetický dom (NED) alebo energetický pasívny dom (EPD). Aj výstavba takýchto domov musí byť energeticky a materiálovo úsporná, rovnako ako sa prevádzka snaží minimalizovať nároky na

energetické zdroje. Šetrnosť k prírode je podvedomým civilizačným trendom. Pre klientov je prízračlivé zaujímať sa o energetickú spotrebu svojho domu.

Dlhodobu pozorujem návrat k prírodným materiálom, k drevu, tehle, kameňu, sklu. Z hľadiska energetických a environmentálnych vlastností sa strategickým stavebným materiálom javí hlavne drevo. Drevená konštrukcia je dnes tým najeleganťnejším riešením dvojplášťovej fasády.

„In“ interiér

Všeobecne prevládajúci štýlový minimalizmus interiérov, ktorý doteraz prevládal, sa postupne javí ako nudný a nenápaditý. Nevypovedá nič – okrem solventnosti – o samotných majiteľoch domu. Akoby úradnícky požadovaná beznázorovosť „political correct“ zasiahla hlavne architektúru a niektorí architekti v minulosti museli tvoriť nerušivé interiéry pre ľudí bez názoru.

Rodinný dom v duchu slow, by však mal byť výnimočný tak, ako výnimoční a rozliční sú ľudia, ktorí v ňom bývajú a miesto, na ktorom sa ho rozhodnú postaviť.

Súčasne na rad prichádza nápaditosť riešenia interiéru

a dobrý dizajn funkčných prvkov – mobiliáru, osvetlenia.... V priestore sa používa kvalitný nábytok, ale v minimálnom rozsahu. Zdôrazňuje sa individualizácia priestoru a vystríhanie sa nábytku masovej produkcie. Preto sa okrem nadčasového dizajnu, používa atypický nábytok navrhnutý architektom. Poetika priestoru vyplýva už zo samotného materiálového a priestorového riešenia stavby. Povrch strohých masívnych prírodných materiálov sa dáva do kontrastu s dekoratívnymi a historizujúcimi prvkami. Nastupujú odvážne kombinácie farieb, štýlov a línii – prepych prvkov, návrat florálnych motívov, dokonca až určitý neobarok či neosecesia v stvárnení interiérov.

Bežnou súčasťou návrhu sa stáva inteligentná elektroinštalácia pre ozvučenie a osvetlenie. Svetelné scény dynamicky menia interiér nielen atmosférou, ale aj funkčne a účelovo. Dôležité je nielen osvetlenie priestoru, ale i dizajn samotného svietidla. Vo farebnom poňatí, v ktorom dlhodobu prevládajú béžovo - hnedé odtiene, prichádza do módy experimentovanie s kontrastnými exotickými farbami, ornamentmi a dekoráciami. Farebnosť sa spája s chuťou, vôňou a zvukom.

Nie je zvláštnosťou kvalitné ozvučenie priestoru, už pri vstupe do domu sa automaticky zapína hudba, nahrádzajúca doterajší, často rušivý, zvuk TV.

Návrat k prírodným materiálom v zariadení interiéru prináša vôňu dreva a voskov, prírodnú sviežosť tehál a kameňa, spolu s nerušivým dotykem vlny a hodvábu v čalúnení a v dizajnersky stvárnených kobercoch.

Slow trendom je vytvorenie príjemného, relaxačného priestoru v dome.

Pozornosť sa presúva z obývačky do wellness – spa. Predstava pokoja a relaxu je tak spojená miestom s spoločenských stretnutí a wellness je riešený ako obytný priestor. Dôležitá je rovnováha, vychádzajúca z dávnych učení o štyroch živloch: vode, vzduchu, ohni a zemi. Takto koncipované rodinné prostredie je v súčasnom zhone veľmi prízračlivé a žiadané.

Postavenie architekta balansuje pomedzi rozhodnutím byť dizajnerom, ktorý zachytáva všetky trendy, alebo byť „terapeutom“, ktorý rieši rodinnú atmosféru.

